

**MASARYKOVA
UNIVERZITA**

Problematika exekucí v ČR aneb příběh vychýleného práva mající politické následky

Mgr. Václav Šmatera

Katedra Politologie

Fakulta sociálních studií

Prohlašuji, že jsem esej na téma: *Problematika exekucí v ČR aneb příběh vychýleného práva mající politické následky* zpracoval sám a uvedl jsem všechny použité prameny. Dávám souhlas s prvním zveřejněním své eseje vyhlášovatelé soutěže nebo spolupracujícími institucemi v papírové či elektronické podobě.

.....

Úvod

Problematika exekucí trápí Českou republiku již mnoho let. Podle posledních statistik je v naší zemi vedeno přes čtyři miliony exekucí na 667 tisíc povinných osob. Proti 444 tisícům z nich jsou vedeny tři a více exekucí a 121 tisíc lidí je zadluženo do té míry, že má dokonce více než 10 exekucí. Taktéž je důležité uvést, že podíl občanů s vícečetnými exekucemi v posledních letech stoupá. Z hlediska zasažení touto problematikou je nejhorší situace v Ústeckém a Karlovarském kraji, kde má exekuce 11,61 %, respektive 10,78 % populace. (Exekutorská komora 2023)¹

Uvážíme-li, že finanční nesnáze obecně, a exekuce o to více, mnohdy zatěžují taktéž rodiny povinných osob (Szénássy et al. 2017), můžeme opodstatněně předpokládat, že tato problematika negativně ovlivňuje ještě více občanů ČR, než jaká jsou čísla exekuoovaných osob. Vezmeme-li dále v úvahu ekonomické problémy a z nich pramenící potíže sociální a zdravotní, kterým občané v exekucích a mnohdy i jejich rodiny čelí (NMS 2019, Szénássy et al. 2017, Pogge 2008), můžeme říci, že jde o závažný, již (téměř) celospolečenský problém.

Exekuce mají negativní dopady na jimi zasaženého jednotlivce, kterého staví do obtížné socioekonomické situace, kdy jej mohou připravit takřka o všechny finanční prostředky. Co je však pro širší reflexi daného tématu stěžejní, problematika exekucí má významné celospolečenské dopady. Co se týká ekonomických dopadů této problematiky je třeba uvést, že občané v exekucích kvůli nastavení legislativního rámce nemají přílišnou motivaci legálně pracovat, a velmi často tedy odchází do šedé ekonomiky (Centrum pro společenské otázky 2021, Median 2018, Trlifajová et al. 2018, Trlifajová a Hurrle 2018). Tato skutečnost má následně negativní dopady jak na příjmovou, tak i výdajovou stránku státního rozpočtu. Jinými slovy, kvůli přesunu těchto osob do šedé ekonomiky vybírá stát méně na daních. A zároveň je třeba reflektovat i fakt, že právě mezi občany v této sociální vrstvě je mnoho těch, na něž ČR přímo doplácí skrze sociální dávky (Prokop 2019, Sněmovní tisk 71/0).

Základ legislativního rámce této problematiky vznikl již před více než dvěma dekadami za vlády

---

¹ Některé části této eseje do určité míry vychází z mého disertačního projektu a mojí diplomové práce, v nichž jsem se věnoval příbuzným tématům.

Miloše Zemana. Zákonodárci tehdy reagovali na nízkou vymahatelnost práva v této oblasti, která provázela celá 90. léta. Avšak jak bude níže podrobně popsáno, vytvořili takový zákonný rámec, který nevyústil ve vyváženě fungující systém, spíše naopak. Pomyslné kyvadlo vychýlil na stranu druhou, tj. v neprospěch dlužníků.

V této práci tedy napřed představím důležité myšlenkové směry, pod jejichž vlivem byl utvářen legislativní rámec této problematiky. Rozebrání zákonného rámce se budu věnovat v části následné. Závěrečná stěžejní část eseje pak bude věnována provedení vlastní regresní analýzy *politických dopadů exekucí, tj. jak ovlivňuje tato problematika volební výsledky*. Jinými slovy, bude popsáno proč problematika exekucí, jež zasahuje značný počet občanů ČR do určité míry kvůli systémovému nastavení zákonného rámce, má negativní vliv nejen na osoby v exekuci ale i jejich blízké. Jestliže je totiž volební chování občanů v exekuci odlišné od zbytku populace, může to mít dopad na ČR jako celek. Složení vrcholné politické reprezentace, případně vlády, má totiž bezesporu vliv na všechny obyvatele naší země. Tedy i na ty občany ČR, kteří jsou toho názoru, že jsou exekuce zcela individuálním problémem daného jedince, jenž je žádným způsobem neovlivňuje.

Stigmatizace, privatismus a neoliberalismus

S problematikou exekucí je přímo spojený fenomén zadluženosti. Fenomén zadluženosti lze v zásadě rozdělit do dvou odlišných kategorií. První lze označit jako zadlužení normální, které není znepokojující samo o sobě a je už určitou dobu součástí naší kultury. Jistá míra zadlužení, a to ať již v podobě půjček nebo dalších finančních produktů, je totiž již běžnou součástí dnešního života. Z toho plyne, že „žít na dluh“ je v naší dnešní společnosti bráno jako přirozený jev, na kterém není nic zarážejícího. (Economics 2012, Ošťádalová 2017, Szénássy et al. 2017)

Když ovšem člověk své dluhy přestane zvládat, je jeho situace rámována jako tzv. zadlužení nemorální (sic!).² Tento pojem se pak často používá právě v souvislosti s exekucemi. Situace

---

² Či předlužení, které je v českém právním řádu specifikováno v §3 odst. 4 insolvenčního zákona. ³ V souvislosti s předlužením a exekucemi nutně vytane na mysl i problematika finanční gramotnosti. Tato úvaha se nabízí: čím větší finanční gramotnost, tím méně lidí předlužených potažmo exekovaných. Jak je na tom tedy ve finanční gramotnosti ČR? Z mezinárodních srovnání vyplývá, že patříme mezi zeměmi OECD k horšímu průměru (Ministerstvo financí 2016, Česká bankovní asociace 2019). Vhodné je však toto téma vnímat v širší perspektivě. Z rozsáhlých a metodologicky robustních studií totiž vyplývá, že absolventi kurzů finanční gramotnosti nedokáží v konečném důsledku na trhu volit

dlužníků je totiž ve většině případů chápána jako pouze jejich individuální selhání. Dlužníci jsou tedy negativně ovlivněni nejen dluhem samotným, ale i stigmatem, které je s dluhem spojeno. (Ošťádalová 2017, Szénássy et al. 2017) ³

U vnímání předlužení a exekucí jakožto stigmatu se nyní zastavme. Jde totiž o důležitý rozměr zkoumané problematiky, který ji ovlivňuje z vícero stran. Z čeho vychází vnímání předlužení či exekucí jakožto stigmatu? Zjednodušeně řečeno z převládajícího veřejného mínění. V posledních dekádách je pak tento dominantní společenský diskurz ovlivňován dvěma myšlenkovými směry, které se do značné míry překrývají. Jsou jimi privatismus (Hirt 2012, Pospěch 2021, Ronald 2008) a neoliberalismus (Aligica and Evans 2009, Dale and Fabry 2018, Lupták 2013, Ther a Hughes-Kreutzmüller 2016, Wacquant 2004).

Privatismus je charakteristický pomyslným odchodem občanů z veřejné do soukromé sféry. Privatistou se tedy člověk stává, když se jeho hodnoty a snažení (téměř) výhradně upínají k naplňování cílů jen v soukromé sféře. S lehkou nadsázkou můžeme tedy říci, že se v prostředí privatismu stávají z občanů spíše konzumenti či daňoví poplatníci. Popsaný fenomén lze najít i směrem na západ od ČR, ale z velké části se týká zemí bývalého, tzv. Východního bloku, kde jsou popsány jevy více pozorovatelné. (Hirt 2012, Pospěch 2021)

Zmíněné bývá vysvětlováno dědictvím komunismu, který ve společnosti zanechal přesvědčení, že vše veřejné je podezřelé a potenciálně až toxické nebo nebezpečné. A každý, kdo se veřejně angažuje je „nějaký divný“ či je přímo onálepkován jako *svazák*. Jinými slovy, komunistický režim velmi poničil důvěru občanů ve veřejnou sféru. Lze tedy říci, že za minulého režimu vznikla jakási bariéra ve vztahu ke státu, jeho institucím a politickému rozhodování, která do jisté míry stojí dodnes. (Bernhagen a Marsh. 2007, Linek et al. 2017, Pospěch 2021, Sedláčková 2012, Sztompka 1999) Realizují-li se tedy občané téměř výhradně v soukromé sféře, je nasnadě, že příliš nekvete život ve spolcích a organizacích podobného typu, o nichž už od

---

vhodné kroky (Carlin a Robinson 2012, Fernandes et al. 2014). Jinými slovy, i lidé, kteří mají určité vzdělání ve finanční oblasti, velmi často nedokáží spojit teoretické poznatky s vhodnými praktickými rozhodnutími v reálném životě.

Tocquevillu víme, že jsou pomyslnými školami demokracie (Tocqueville 2000, Sedláčková 2012).³

Jak však privatismus souvisí s exekucemi? Nezajímají-li se totiž občané obecně o věci veřejné, platí to notabene o složitějších problematikách jako jsou exekuce. Jelikož se tedy problém velké exekučnosti lidí v ČR dlouho neřešil, dále se prohluboval. Stěžejní je však především skutečnost, že jelikož privatismus vyzdvihuje hodnotu osobní spotřeby, je zkrátka stigmatizován každý, kdo na tomto poli selže. Nejsou-li tedy občané příliš ochotni o svých exekucích mluvit, není příliš zářející, že nikdy nevznikla žádná silná organizace či spolek sdružující tyto lidi, který by do společenského diskurzu tuto problematiku výrazněji vnesl a formuloval určité požadavky.⁴ V neposlední řadě je privatismus s exekucemi spojen skrze neprovázanost lidí ve veřejné sféře. Tím je míněna skutečnost, že jelikož lidé nejsou aktivní ve spolcích či podobných organizacích občanské společnosti, nemají v důsledku toho přílišný sociální kapitál (Sedláčková 2012). Dostane-li se tedy člověk do finančních problémů, s větší pravděpodobností se nebude mít na koho obrátit o radu či pomoc a v důsledku toho upadne do exekuce či v ní s větší pravděpodobností setrvá.

Značný vliv na problematiku exekucí v ČR můžeme pozorovat také u příbuzné doktríny – neoliberalismu. Ze společenského diskurzu, v rámci něhož byly akcentovány hodnoty volnotržních mechanismů společně s – analogicky řečeno – působící Bourdieuho pravou rukou⁵, totiž vzešel současný legislativní rámec exekucí. Tato doktrína je pak dále charakteristická akcentem konceptu homo economicus, tj. přesvědčením o tržní racionalitě občanů (Aligica and Evans 2009, Dale and Fabry 2018, Lupták 2013, Ther a Hughes-Kreutzmüller 2016). Dále pak prosazováním omezení role státu (Aligica and Evans 2009, Dale and Fabry 2018, Lupták 2013, Ther a Hughes-Kreutzmüller 2016), což se v případě ČR mimo jiné projevilo – jak bude níže podrobně vysvětleno – vznikem zákonného rámce upravující problematiku exekucí.

---

³ Popisované se projevuje například i tak, že jen pro 26 % Čechů je politika aspoň částečně důležitá součást života. Evropský průměr je pak 42 % (European Values Study 2017).

⁴ Prizmatem teorie veřejné volby má poměrně velká, nicméně absolutně neorganizovaná část společnosti, kterou tvoří lidé v exekuci pouze velmi malou šanci na prosazení vlastních zájmů (McLean 1994).

⁵ Reprezentuje prosazování ekonomické disciplíny a represivní moci státu, oproti tomu ruka levá symbolizuje sociální zabezpečení, vzdělání, zdravotnictví atd. (Lupták 2013, Wacquant 2004)

Empirický kontext problematiky exekucí v ČR

Před zkoumáním voličského chování občanů ČR v exekuci je důležité pochopit širší kontext nastavení problematiky exekucí. Důležitou komponentou současného legislativního rámce problematiky exekucí je nastavení systému vymáhání dluhů. Už téměř čtvrt století totiž v ČR funguje systém založený na de facto soukromých exekutorech. Tito exekutoři tedy – oproti stavu v minulosti – podléhají výrazně méně státní moci. V důsledku tohoto systémového nastavení je tedy velmi důležitý vzájemný vztah mezi exekutorem a věřitelem. Exekutoři jsou totiž závislí na zakázkách od věřitelů, což má mnohé negativní konsekvence pro dlužníky. Protože skutečnost, že se do exekučního vymáhání dluhů vnesl popsany tržní mechanismus, nutně vedla a vede k soutěži o zakázky mezi exekutory. Jinými slovy tím, že se do systému exekučního vymáhání dluhů vnesl (neoliberální) prvek soutěže, začali si někteří exekutoři pod tlakem konkurence i díky vidině vyššího zisku při vymáhání dluhů, počínat někdy poněkud nevybíravě. (Bobek 2012, Centrum pro společenské otázky 2021, Návrh zákona o soudních exekut. - Důvodová zpráva 2000, Zákon č. 120/2001 Sb., Hůle 2021)

Konkrétní statistiky právě popisovaného hovoří následovně: Téměř polovina (45 %) lidí se zkušeností s exekucí uvedla, že se k nim exekutor choval nekorektně.⁶ Dále pak 82 % z těchto občanů říká, že podle jejich názoru zastupuje exekutor zájmy věřitele a jen 8 % z nich si myslí, že exekutor zastupuje stát ve sporu věřitele a dlužníka (NMS 2019), tedy tak jak by to mělo dle zákona být. Proč je však důležité se zabývat rozebráním vztahu mezi dlužníky a exekutory a dalšími důležitými instituty přímo ovlivňujícími situaci občanů v exekucích? Jednoduše proto, že se dá opodstatněně předpokládat, že se pro dlužníky jedná o důležité, až formující zkušenosti s reálným fungováním právního státu. Přímá zkušenost s nastavením legislativy a výkonem státní moci totiž utváří vztah občanů ke státu, jeho institucím a politické moci (Giddens 2003).

Nyní však již přejdeme k dalším zákonným parametrům rozebírané problematiky, jež jsou taktéž důležité pro pochopení zkušeností lidí v exekucích s podobou legislativy v této oblasti. Zákonný rámec exekucí byl totiž dlouhou dobu nastaven tak, že garantoval vysoké odměny exekutorům a advokátům, které byly přičítány dlužníkům k jejich stávajícímu dluhu. Dále byly

---

⁶ Z dostupné analýzy vyplývá, že exekutoři se dopouštějí protiprávní činnosti výrazně častěji než jiné srovnatelné právní profese. (Bobek 2012)

také velmi vysoké úroky při pozdním hrazení sociálního a zdravotního pojištění a také obecního nájemného. (Centrum pro společenské otázky 2021, Hůle 2021, Gajdoš a Novák, 2020). Zmíněné je však třeba vnímat také v kontextu jednak s popsáním soutěživým systémem exekutorů, a dále také s dalšími vůči dlužníkům negativně působícími instituty.

Prvním z nich byly rozhodčí doložky. V jejich případě šlo v zásadě o to, že když si chtěl občan vypůjčit určitý obnos finančních prostředků například od nebankovní společnosti, bylo běžnou praxí, že smluvní podmínky obsahovaly ustanovení, že v případě sporu mezi dlužníkem a věřitelem bude tento spor rozhodovat tzv. nezávislý rozhodce. Ten byl však většinou vybrán věřitelem a svůj profit získával právě díky zakázkám od věřitelů. Z popsaného vyplývá, že tyto rozhodci neměli přílišnou motivaci rozhodovat proti zájmům věřitelů. V důsledku to znamenalo, že v četných případech sporů mezi věřitelem a dlužníkem nerozhodoval jejich spor nezávislý soud, ale rozhodce napojený na věřitele. (Centrum pro společenské otázky 2021, Hábl 2019, Hůle 2021, Prokop 2019) Tímto byla tedy další část soudní moci de facto přenesena na soukromé subjekty. A co více, tato privatizace části státní moci byla provedena tak, že systémově poškozovala slabší stranu tedy dlužníky.⁷ V této souvislosti nelze nezpomenout text

Kateřiny Šimáčkové *Nejnespravedlivější rozsudky*, který označuje za svůj nejdůležitější, který kdy napsala (Šimáčková 2021), v němž dochází k závěru, že nejméně spravedlivé jsou právě ty případy, kdy je jedna strana sporu natolik slabá či v natolik špatné situaci, že danou věc není schopna dostat ani před soud a žádný rozsudek tedy není vůbec vynesena (Šimáčková 2011).

Dalším – pravděpodobně nejdůležitějším – vůči dlužníkům negativně působícím institutem byly nezastropované úroky z prodlení u spotřebitelských úvěrů. O co šlo? Půjčil-li si člověk od nebankovní společnosti určitou sumu peněz a nestihl-li včas zaplatit některou ze splátek, dluh mu výrazně vzrostl. Běžně až na několikanásobek původní dlužné částky. Podnikatelský model

---

⁷ Nakolik šlo o rozšířený jev, lze dokumentovat na skutečnosti, že Ústavní soud sice v roce 2019 tuto praxi používání rozhodčích nálezů shledal protiústavním a exekuční tituly vydané na jejich základě zpětně absolutně zneplatnil (Nález Ústavního soudu 2019), dosud však podle kvalifikovaných odhadů stále běží 200 až 300 tisíc (!) exekucí právě na základě těchto nezákonných rozhodčích doložek. A to i přesto, že mají dle nálezu ÚS exekutoři i soudy tyto exekuce, zahájené na základě zpětně zneplatněných rozhodčích doložek, rušit *ex officio*. (Centrum pro společenské otázky 2021, Hůle 2021). Jedná totiž o neplatný exekuční titul, tj. zákonný důvod k zastavení výkonu exekuce podle §268 občanského soudního řádu.

značného množství společností v této oblasti byl tedy postaven na tomto excesivním úročení z prodlení. (Centrum pro společenské otázky 2021, Prokop 2019) O tom, jak moc šlo o rozšířenou praxi, svědčí fakt, že poté, co se zákonodárce rozhodl racionálním způsobem tuto oblast regulovat (Zákon č. 257/2016 Sb.), klesl počet poskytovatelů tohoto typu úvěrů z několika desítek tisíc (!) na něco pod sto. (Ministerstvo financí 2020)

Říkáte-li si, že na popisovaném liberálním či spíše libertariánském nastavení trhu s úvěry není nic neobvyklého, je třeba uvést, že v západních zemích s delší tradicí volného trhu jsou podobné praktiky běžně regulovány a pokud jsou tyto právní předpisy nedodržovány, také sankcionovány. Jako příklad právě popsaného lze uvést příběh Scotta Tuckera. Tento občan Spojených států amerických, které bývají obecně považovány za pomyslnou Mekku kapitalismu, byl totiž v roce 2018 odsouzen, a dokonce poslán na 16 let do vězení právě za poskytování úvěrů s predátorským úročením z prodlení v celkové výši čtyř až sedmi násobku zapůjčeného finančního obnosu. (Prokop 2019) Nutno dodat, že úroky z prodlení v podobné výši byli v ČR ještě poměrně nedávno běžně poskytovány ne jedním – následně potrestaným – ale opravdu značným počtem finančních subjektů (Centrum pro společenské otázky 2021, Hůle 2021).

Ač byly úroky z prodlení u spotřebitelských úvěrů, pojistného a nájmu, rozhodčí doložky, i odměny exekutorů a advokátů v posledních letech zákonem omezeny (Centrum pro společenské otázky 2021, Hůle 2021, Prokop 2019, Zákon č. 257/2016 Sb.), je nezbytné brát v potaz, že značné množství občanů, kteří jsou v současnosti v exekucích, přišlo s těmito (neoliberálními) instituty přímo do kontaktu. S výrazným nadhodnocením původní dlužné částky z důvodu vysokých odměn exekutorů a advokátů se setkala 75 % občanů se zkušeností s exekucí. Více než polovina z nich (55 %) pak také uvedla, že byl jejich původní dluh výrazně navýšen kvůli značným úrokům a sankcím. (NMS 2019). Zkušenosti vycházející i z v minulosti platného legislativního rámce však bezesporu spoluutváří postoje těchto občanů ke státu a politice dodnes.

Právní řád ČR tedy obsahoval a do jisté míry stále obsahuje instituty, které napomohly za prvé tomu, že do exekuce upadlo velké množství občanů ČR, a za druhé takto nastavený systém neusnadňoval se lidem z exekucí dostat. Jedním ze způsobů, jak se z množství exekucí dostat, je pro dlužníky institut oddlužení. Ten je ovšem v ČR poměrně nefunkčním. Pro pochopení

problematiky exekucí v ČR je totiž velmi důležitá otázka: Proč z takového množství občanů v exekuci jich o oddlužení žádá jen tak málo? (Institut prevence a řešení předlužení 2023)

Jedním z důvodů je fakt, že v insolvenční se ze mzdy strhává více peněz než v exekuci (Centrum pro společenské otázky 2021, Prokop 2019). Nejdůležitějším důvodem je však pravděpodobně skutečnost, že aby člověk úspěšně prošel insolvenční a na jejím konci byl oddlužen, „vynaloží (po dobu pěti let) veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat“ (Zákon č. 31/2019 Sb.). A právě interpretace onoho veškerého úsilí je poněkud nejasná. Protože soudy budou rozhodovat až na konci celého procesu oddlužení (tedy až po pěti letech), zda se dlužník skutečně dostatečně snažil splatit své dluhy, bude na interpretaci soudců, zda budou lidé v exekucích dluhů skutečně zbaveni či nikoli. A jelikož byly v minulosti podmínky pro oddlužení ještě restriktivnější a současná právní úprava ještě není v účinnosti oněch zmíněných pět let, není známo, jaká bude rozhodovací praxe soudů.⁸ Jinými slovy, jelikož není zřejmé, za jakých podmínek by byli občané po pěti letech tohoto procesu svých dluhů zbaveni (Centrum pro společenské otázky 2021, Prokop 2019, Zákon č. 31/2019 Sb.) a zároveň se jich mnoho již „naučilo“ žít v prostředí šedé ekonomiky (Trlifajová 2018 et. al., Trlifajová a Hurrle 2018) příliš do procesu oddlužení nevstupují (Institut prevence a řešení předlužení 2023).

Dosavadní poznání ve zkoumané oblasti

Analýza volebního chování občanů v exekucích do jisté míry navazuje na již provedený výzkum, který se zabývá vlivem ekonomických podmínek na volební chování. Z dosavadního poznání v této oblasti vyplývá, že nezaměstnanost, ekonomická nejistota či pracovní nejistota ústí ve zvýšení podpory populistických, případně i extrémistických politických subjektů. (Algan et al., 2017, Dehdari, 2018, Mughan et al., 2003). Uvedená zjištění o větší podpoře populistických stran (v tomto případě Fideszu) potvrzuje i analýza volebního chování voličů zasažených vysokými úroky z půjček v zahraničních měnách v Maďarsku v roce 2010, což vedlo k nástupu Viktora Orbána k moci, jenž právě od roku 2010 v této významné zemi našeho regionu vládne (Gyöngyösi a Verner 2022).

---

⁸ Je tedy kupříkladu možné, že učitel, který po dobu pěti let svoje dluhy ve vyměřené míře splácel nakonec nebude oddlužen v konečné fázi schváleno s odůvodněním, že kdyby šel pracovat do supermarketu mohl by si vydělat, a tedy i splatit více. Identický příklad a argumentaci (tedy popsané okolnosti za nichž by konečné oddlužení nepovolil) totiž na uzavřené konferenci k tomuto tématu pronesl nejmenovaný insolvenční soudce.

Oblast volebního chování občanů ČR v exekucích je však do velké míry dosud neprobádaná. Což je vzhledem k nemalému počtu občanů, jež tato problematika ovlivňuje dle mého názoru neadekvátní. V této práci se tedy zaměřím na analýzu vlivu problematiky exekucí na volební chování. Určité poznání, které se této konkrétní oblasti týká, jež je však již několik let staré, vychází z průzkumů agentur Median a NMS.⁹ Jedinou akademickou reflexí tohoto tématu je tedy text (zatím ve formě working paper) *Voting under Debtor Distress* od Jakuba Grossmanna a Štěpána Jurajdy z CERGE-EI.

Nejprve se však podívejme, co vyplývá ze zjištění agentur Median a NMS. Začněme u vnímání demokracie. Tu za lepší, než jakýkoliv jiný způsob vlády označilo pouze 27 % z občanů se zkušeností s exekucemi z chudší poloviny populace (příjem do mediánového příjmu daného typu domácnosti v ČR), 24 % bylo pak toho názoru, že za určitých okolností může být autoritativní způsob vládnutí lepší a 49 % z nich pak uvedlo, že pro lidi jako jsou oni, je jedno, zda je režim demokratický či nikoliv. V chudší polovině populace bez zkušeností s exekucemi byly tyto hodnoty pak 43 % (demokracie nejlepší vždy), 28 % (někdy lepší autoritativní režim) a 29 % (pro lidi jako jsem já je to jedno) (Median 2018).

Srovnáme-li tato čísla s vnímáním demokracie českou společností jako celkem, vidíme – vůči lidem se zkušeností s exekucí z chudší půlky populace – značný rozdíl. Podpora demokracie jakožto nejlepšího možného způsobu vládnutí totiž mezi lety 2018–2021 oscilovala mezi 52 % - 58 %. Názor, že za určitých okolností může být autoritativní vládnutí lepší alternativou, se v těchto letech pohyboval mezi 21 % - 29 %. Ve stejném období pak (oproti lidem se zkušeností s exekucí) jen 14 % - 18 % české populace uvádělo, že pro lidi jako jsou oni, je jedno zda máme režim demokratický nebo nedemokratický. Ze zjištění nejen CVVM také dále vyplývá, že spokojenost s demokracií v ČR roste s vyšší životní úrovní a naopak (CVVM 2021, Sedláčková 2012).

---

⁹ Je nicméně důležité vzít v potaz, že výzkumné vzorky těchto průzkumů obsahují občany se zkušeností s exekucí (!) tj. i ty osoby, které se z této socioekonomické situace dokázali dostat. Dá se tedy opodstatněně předpokládat, že kdyby šlo pouze o postoje lidí v exekucích, byly by ještě kritičtější.

Tabulka č. 1. Hodnocení demokracie.

	Demokracie nejlepší	Za určitých okolností lepší autoritativní vládnutí	Je to jedno
Chudší polovina se zkušeností s exekucí	27 %	24 %	49 %
Chudší polovina bez zkušenosti s exekucí	43 %	28 %	29 %
Celá populace	52-58 %	21-29 %	14-18 %

Přeneseme-li se v oblasti politiky na nižší úroveň abstrakce, taktéž nevidíme příliš uspokojivý obraz reality. Z občanů se zkušeností s exekucemi z chudší půlky populace totiž jen 25 % uvedlo, že mohou ovlivňovat řešení problémů ve své obci nebo městě. Znepokojivých 32 % z nich pak na tuto otázku odpovědělo, že rozhodně nemohou. Mezi chudší půlkou Čechů bez zkušenosti s exekucemi byla pak čísla následující: 39 % mohou ovlivnit a 13 % rozhodně ne, což činí výrazný rozdíl (Median 2018)¹⁰. V české populaci jako celku pak 50 % občanů uvedlo, že mohou ovlivnit řešení problémů ve své obci nebo městě a jen 11 % z nich bylo toho názoru, že rozhodně nemohou (CVVM 2020).

¹⁰ Studie pracuje se čtyřstupňovou škálou s možnostmi, rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne, respondent má k dispozici i možnost nevím. Stejně tak tomu je i v případě výzkumů CVVM a NMS.

Tabulka č. 2. Možnost ovlivnit řešení problémů ve své obci či městě

	Mohou ovlivnit řešení problémů ve své obci či městě	Rozhodně nemohou
Chudší polovina se zkušeností s exekucí	25 %	32 %
Chudší polovina bez zkušenosti s exekucí	39 %	13 %
Celá populace	50 %	11 %

S tím, že mají možnost se otevřeně vyjadřovat k problémům společnosti pak souhlasilo jen 49 % lidí se zkušeností s exekucí z chudší půlky populace. U chudší půlky populace bez zkušenosti s exekucí byla hodnota tohoto údaje 66 %, v celé české společnosti pak 68 % (Median 2018). Uvedená skutečnost, že téměř celá polovina (49 %) lidí se zkušeností s exekucemi uvádí, že pro lidi jako jsou oni, je jedno, jestli je demokratický nebo nedemokratický režim (Median 2018), a zároveň zjištění provedeného kvalitativního výzkumu postojů lidí v exekucích (Šmatera 2022), ovšem vede spíše k předpokladu, že se lidé v exekucích politicky příliš neradikalizují, ale že spíše podléhají ve vztahu k politice a veřejnému dění apatii. Popsané také dokládá zmíněný nízký počet těch lidí v exekucích, kteří uvádí, že mají možnost se otevřeně vyjadřovat k problémům ve společnosti a těch co cítí, že nemohou ovlivnit řešení problémů ve svém okolí. Podporu závěru, že lidé v exekucích propadají spíše (pravděpodobně nejen) politické apatii¹¹, poskytuje i zjištění, že dvě třetiny (66 %) lidí s osobní zkušeností s exekucemi uvedlo, že se jejich zájem o politiku a veřejné dění zhoršil, dokonce 37 % z nich pak uvedlo, že se zhoršil rozhodně (NMS 2019).

¹¹ Jen 20 % z lidí se zkušeností s exekucí totiž například uvedlo, že si zachovali životní optimismus. (NMS 2019)

Jak bylo již výše uvedeno, jediná dosavadní akademická práce pojednávající o volebním chování občanů ČR v exekucích pochází z pera Grossmanna a Jurajdy. Tito autoři se v ní zaměřují především na vliv problematiky exekucí na volební zisky populistických politických subjektů především ANO, ale i SPD. Analyzují výsledky voleb do Poslanecké sněmovny PČR za rok 2017 na úrovni obcí a data o exekucích taktéž za municipalitu z téhož roku. Jejich výzkum pak – jako s hlavními kontrolními proměnnými – pracuje jednak s množstvím herních automatů v dané obci a se vzdáleností od nejbližší banky. Z výsledků jejich práce vyplývá, že v obcích s větší mírou exekucí dosahovala populistická hnutí ANO a SPD v roce 2017 vyšších volebních zisků, naopak KSČM zde nikterak nezískávala. Zároveň byla v těchto obcích také zjištěna nižší volební účast. (Grossmann a Jurajda, 2023) V této práci se tedy budu za použití většího množství aktuálních dat, věnovat podobné analýze volebního chování občanů ČR v exekuci, jejíž parametry budou představeny v následující části.

Struktura analýzy

Jestliže bylo v předchozí části rozebráno dosavadní poznání ve zkoumané oblasti, v této podkapitole bude představena struktura vlastní analýzy. K výzkumu: „*Nakolik problematika exekucí ovlivňuje volební chování?*“ bude využita metoda logistické regrese, která bude provedena v prostředí statistického programu SPSS. K analýzám budou užita data o podílu osob v exekuci za všech více než 6250 obcí v ČR, která se mi podařilo získat od Institutu prevence a řešení předlužení, společně s daty volebních výsledků – taktéž na úrovni všech českých municipalit. Jinými slovy, bude provedena logistická regrese, jejímž cílem bude analyzovat souvislost mezi podílem osob v exekuci a volebním chováním na nejnižší možné agregované úrovni, kterou je právě úroveň obcí. Zkoumány budou poslední volby do Poslanecké sněmovny PČR (2021) a volby Prezidenta republiky (2023). Sněmovní a prezidentské volby byly vybrány, jelikož se jedná o volby prvního řádu s největší důležitostí pro občany i s nejvyšší volební účastí. (Reif and Schmitt 1980, Norris 1997)

Vliv exekucí na volební chování bude kontrolován i přes další proměnné, jimiž budou podíly nezaměstnaných, seniorů, rodáků, podnikatelů, manželů, katolíků a osob s vysokoškolským vzděláním. Tyto kontrolní proměnné budou do analýzy zahrnuty, aby vyšel najevo reálný vliv problematiky exekucí odfiltrovaný od vlivů ostatních proměnných. Data za nezaměstnanost,

budou použita vždy za měsíc, v němž se dané volby konaly. Ostatní datové soubory pak budou vycházet z posledního sčítání lidu proběhlého v roce 2021.

Výsledky analýzy

V této části práce budou představeny výsledky provedených analýz. Jak bylo výše popsáno, byly tyto analýzy uskutečněny na agregovaném datovém souboru obsahující data o podílech občanů ČR v exekuci ve všech municipalitách a na volebních výsledcích daných voleb. Důležité je též uvést, že provedené logistické regrese, které taktéž zahrnují výše uváděné kontrolní proměnné byly – pro statistickou přesnost provedeného výpočtu – váženy přes počet obyvatel dané obce.

Tabulka č. 3. Zisk ANO v roce 2021

<i>Proměnné – podíly</i>	<i>Nestandardizovaný beta koeficient</i>
Seniorů	0,333
Rodáků	0,003
Podnikatelů	-0,554
Manželů	0,252
VŠ	-0,323
Katolíků	-0,036
Nezaměstnanost	0,619
Exekovaných	0,479

Z výše uvedeného statistického výstupu analyzující volební zisk hnutí ANO ve sněmovních volbách v roce 2021 vyplývá následující: Jelikož nestandardizovaný beta koeficient dosahuje (poměrně vysoké) hodnoty 0,479 znamená to, že *zvýší-li se v obci podíl obyvatel v exekuci o jedno procento, zvýší se volební zisk ANO o 0,479 % hlasu*. Zvýšil-li se tedy (ve sněmovních volbách v roce 2021) podíl osob v exekuci o procent pět, zvýšil se v dané obci zisk hnutí ANO průměrně o 2,395 %.

Z uvedené tabulky je taktéž patrné, že vliv problematiky exekucí na volební zisk ANO je po nezaměstnanosti a podílu podnikatelů nejsilnější, tj. třetí největší ze všech. Na tomto místě je

pak nutné uvést, že u hnutí ANO hodnota nestandardizovaného beta koeficientu – oproti volbám v roce 2017, kdy činila pouze 0,118 – výrazně vzrostla. Můžeme tedy usuzovat, že občané v exekucích v posledních volbách do dolní komory parlamentu volili hnutí ANO častěji, než tomu bylo v roce 2017.

Nastíněný možný trend většího příklonu občanů v exekuci k tomuto politickému subjektu lze vyčíst i z provedené analýzy ke druhému kolu prezidentských voleb v roce 2023. Hodnota nestandardizovaného beta koeficientu byla totiž v případě kandidujícího lídra ANO Andreje Babiše 0,550, což je ještě více než v případě hnutí ANO ve sněmovních volbách 2021.

Tabulka č. 4. Zisk A. Babiše v roce 2023

<i>Proměnné – podíly</i>	<i>Nestandardizovaný beta koeficient</i>
Seniorů	0,204
Rodáků	0,008
Podnikatelů	-1,013
Manželů	0,239
VŠ	-0,697
Katolíků	0,060
Nezaměstnaných	1,165
Exekovaných	0,550

Zvýšil-li se tedy v obci podíl obyvatel v exekuci o jedno procento, zvýšil se volební zisk A. Babiše průměrně o 0,550 % hlasu. Babiš tedy v prezidentských volbách v roce 2023 výrazně silněji bodoval v obcích s vyšší mírou exekucí oproti obcím s nižší mírou exekucí. Na tomto místě je taktéž třeba uvést, že z provedených statistických operací nevyplývá žádná souvislost mezi problematikou exekucí a zisky druhého populistického subjektu zastoupeného v současné době v Poslanecké sněmovně PČR, jímž je SPD, ani s přímou nástupkyní politické strany, jejíž režim byl zákonem označen za zavrženíhodný a zločinný, tedy KSČM. Nyní se však zastavme u SOCDEM (dříve ČSSD). Co o podpoře Sociální demokracie vyplývá z provedené regresní analýzy?

Tabulka č. 5. Zisk SOCDEM v roce 2021

<i>Proměnné – podíly</i>	<i>Nestandardizovaný beta koeficient</i>
Seniorů	0,086
Rodáků	0,018
Podnikatelů	-0,089
Manželů	0,005
VŠ	-0,019
Katolíků	0,014
Nezaměstnanost	0,014
Exekovaných	-0,107

Podíváme-li se na výslednou hodnotu nestandardizovaného beta koeficientu (-0,107), zjistíme že je záporná,¹² z čehož vyplývá, že v obcích s více občany v exekuci, získala SOCDEM v roce 2021 méně (!) hlasů oproti obcím, kde bylo touto socio-ekonomickou problematikou zasaženo méně osob. Jak je to však možné? Bylo by přeci očekávatelné, že tento levicový politický subjekt, který je součástí rodiny sociálně demokratických stran, které staví na hodnotách solidarity, regulované ekonomiky a toho, že se zastávají znevýhodněných členů společnosti (Ball a Bellamy 2003, Hloušek a Kopeček 2018, Perottino a Polášek 2013), určitým způsobem problematiku exekucí uchopí. To se však nestalo. Jinak řečeno, dalo by se předpokládat, že mají-li vyšší stovky tisíc občanů ČR ekonomické problémy příbuzného či přímo stejného charakteru, bude s tím tento levicový politický subjekt určitým způsobem pracovat. A to ať již kvůli svému hodnotovému zakotvení nebo jednoduše proto, že se jedná o nemalé množství jeho potenciálních voličů. SOCDEM však problematiku exekucí nikdy netématizovala.

To lze dokumentovat jednak tím, že žádná z důležitých legislativních změn přijatých v posledních letech v oblasti exekucí – upravující systém do určité míry ve prospěch dlužníků – (Zákon č. 257/2016 Sb., Zákon č. 31/2019 Sb., Zákon č. 286/2021 Sb.) nebyla iniciována zákonodárci Sociální demokracie, nebo kupříkladu i skutečností, že o – pro občany v exekuci

¹² I když je efekt menší než u hnutí ANO.

velmi důležitém – zpřístupnění institutu oddlužení, neměla SOCDEM velmi dlouho ve svých programech ani zmínku (ČSSD 2002, ČSSD 2006, ČSSD 2009, ČSSD 2010, ČSSD 2013).

Jak se stalo, že tato přirozeně levicová politická síla tuto problematiku za poslední dvě dekády netématizovala? Vysvětlení může vycházet například ze skutečnosti provázející dnes de facto téměř všechny politické subjekty, že již nejde o masovou stranu (Hloušek a Kopeček 2018), která by byla přirozeně vrostlá do společnosti, respektive svého elektorátu. V případě Sociální demokracie dříve do dělnické třídy a dnes do znevýhodněných sociálních skupin. Z toho vyplývá, že političtí reprezentanti SOCDEM problematiku exekucí neakcentovali pravděpodobně i proto, že se o ní kvůli odtrženosti od této sociální skupiny (občanů v exekuci) nedozvěděli. Popsané také velmi pravděpodobně souvisí i s výše zmíněnou stigmatizací exekucí, která ústí ve skutečnost, že o tomto socioekonomickém problému nejsou občané v exekuci ochotni příliš hovořit, což má logicky značný vliv na neakcentaci tohoto tématu politickou reprezentací. Jelikož tedy občané nejsou příliš ochotni o svých exekucích mluvit, není zarážející, že nikdy nevznikla žádná silná organizace či spolek sdružující tyto lidi, které by do společenského diskurzu tuto problematiku výrazněji vnesl.

Neuchopení problematiky exekucí ze strany SOCDEM se pak můžeme pokusit objasnit i pomocí velkého volebního dilematu (mezi tradičními ekonomickými nebo kulturními otázkami), kterému sociálně demokratické strany čelí (Kitchell 1994, Hloušek a Kopeček 2018, Escalona et al. 2013), z něhož vyplývá, že je možné, že se určitá část české sociálně demokratické politické reprezentace zabývala spíše právě oněmi kulturními tématy a na poměrně složité ekonomické téma exekucí již neměla prostor, a tak ho opomenula, či přímo vědomě pominula.

Nicméně z provedených analýz vyplývá, že v obcích s vyšší mírou exekucí získává SOCDEM méně hlasů, což odpovídá zjištěním Lindnera, Pikettyho a jejich kolegů, že se tradiční levicový elektorát v zemích Vísegrádské skupiny přesouvá k populistickým politickým subjektům (Lindner et. al. 2020).¹³ S tímto koresponduje i – výše zmíněné – zjištění týkající se podobné problematiky. Značná část maďarských voličů zasažených velmi vysokými úroky z půjček v

---

¹³ V Maďarsku ke straně Fidesz, v Polsku k PIS a ač má na Slovensku v současné době dle průzkumů nejsilnější politický subjekt (SMER) v názvu sousloví: „sociálna demokracia“ jeho rétorika a politika tomu již rozhodně neodpovídají.

zahraničních měnách se totiž v roce 2010 přesunula k Fideszu Viktora Orbána (Gyöngyösi a Verner 2022)

Tabulka č. 6. Volební účast v roce 2021

<i>Proměnné – podíly</i>	<i>Nestandardizovaný beta koeficient</i>
Seniorů	0,076
Rodáků	-0,064
Podnikatelů	0,391
Manželů	0,279
VŠ	0,237
Katolíků	-0,028
Nezaměstnanost	-0,390
Exekovaných	-0,681

Statisticky největší vliv má nicméně problematika exekucí na volební účast. Tato skutečnost je pozorovatelná na datech za oboje analyzované volby. V posledních volbách do PS v roce 2021 totiž činil

nestandardizovaný beta koeficient -0,681 (výrazně větší hodnota než ostatní proměnné). Z čehož vyplývá, že vliv problematiky exekucí na volební účast je daleko větší než vliv nezaměstnanosti, vysokoškolského vzdělání nebo i dalších proměnných.

Věcně uvedené statistické údaje interpretujeme tak, že zvýšil-li se v municipalitě počet osob v exekuci o deset procentních bodů, snížila se v dané municipalitě účast o 6,81 %. U druhého kola prezidentských voleb 2023 pak můžeme najít hodnotu nestandardizovaného beta koeficientu -0,562. S každým procentem osob v exekuci v dané obci navíc se tedy průměrně snížila volební účast o 0,562 %, Tato čísla jsou opravdu poměrně vysoká. Jsou však v souladu s výše uváděnými údaji z dat na individuální úrovni, která vypovídají o politické apatii občanů v exekucích (NMS 2019). Co více je totiž projevem politické apatie občanů v této socioekonomické situaci když ne volební neúčast?

Tabulka č. 7. Volební účast v roce 2023

<i>Proměnné – podíly</i>	<i>Nestandardizovaný beta koeficient</i>
Seniorů	-0,062
Rodáků	-0,045
Podnikatelů	0,388
Manželů	0,266
VŠ	0,089
Katolíků	-0,034
Nezaměstnanost	-0,223
Exekovaných	-0,562

Závěr

Z výsledků provedených analýz jasně vyplývá, že problematika exekucí má značný dopad na volební výsledky. V municipalitách s větší mírou občanů v exekucích totiž populistické hnutí ANO získává výrazně větší podíl hlasů a zároveň je v těchto obcích značně nižší volební účast. Nelze sice s jistotou říci, že jsou to právě občané v exekuci, kdo se neúčastní voleb nebo hlasují pro ANO, či jsou to další obyvatelé touto problematikou zasažených municipalit, na něž exekuce dopadají zprostředkovaně. To však není zásadní. Stěžejní je skutečnost, že je to problematika exekucí, která tímto směrem ovlivňuje volební výsledky. Právě uvedené lze tvrdit se skutečně velkou mírou jistoty. A to proto, že byly do užitých regresních analýz zahrnuty i četné další relevantní proměnné.

Velmi důležitým zjištěním vyplývajícím z provedených statistických operací je neúspěch či upřímně řečeno propadák Sociální demokracie v exekucemi zasaženějších obcích, jež by z hlediska klasické politické teorie měly tvořit voličské bašty této tradiční levicové strany. Lze se tedy opodstatněně domnívat, že neuchopení či neřešení problematiky exekucí je jedním z důležitých důvodů či vysvětlení velkého propadu volebních výsledků Sociální demokracie v posledních letech.

Samozřejmě platí, že si mnoho občanů v exekucích za neutěšenou socio-ekonomickou situaci, v níž se nachází může díky svému jednání samo. Tito lidé by pak možná hlasovali pro politický subjekt Andreje Babiše, nebo se voleb neúčastnili i bez ohledu na exekuce. Nicméně je třeba reflektovat, že je mnoho těch, kteří by se do exekučních problémů nedostali, nedopadli-li by na ně výše popisovaný legislativní rámec této problematiky. Jinak řečeno, pokud by tito lidé neprožili značně negativní zkušenosti s nastavením a reálným fungováním právního řádu naší země, nedosahovala by podpora hnutí ANO tak vysokých čísel. Vliv na volební účast by pak byl přesně opačný. Úplným závěrem pak můžeme konstatovat, že je problematika exekucí zřetelným příkladem toho, jak může mít nastavení práva dalekosáhlé dopady na doslova celou společnost s tím, že je třeba mít na paměti, že popisovaná dimenze je jen jedním z mnoha tématicky možných pohledů na negativní dopady exekuční problematiky v ČR.

Zdroje:

Algan, Y., S. Guriev, E. Papaioannou, and E. Passari. 2017. The European Trust Crisis and the Rise of Populism in BPEA Conference Drafts, 1–6.

Aligica, P.D. and Evans, A.J. 2009. The neoliberal revolution in Eastern Europe: Economic ideas in the transition from communism. *The Neoliberal Revolution in Eastern Europe: Economic Ideas in the Transition from Communism*.

Ball, T. and Bellamy, R., eds. 2003. *The Cambridge history of twentieth-century political thought. The Cambridge History of Political Thought (6)*. Cambridge University Press, Cambridge, UK. ISBN 9780521563543.

Bernhagen, Patrick. Michael, Marsh. 2007 Voting and Protesting: Explaining Citizen Participation in Old and New European Democracies, *Democratization*, 14:1, 44-72, DOI: 10.1080/13510340601024298

Bobek, Pavel. 2012. „Iuridicum Remedium: Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí“ [online].“ 29. listopadu 2012. Dostupné z: <https://jinepravo.blogspot.com/2012/11/iuridicumremedium-zaverecna-analyza.html>.

Carlin, Bruce Ian, a David Robinson. 2012. „Financial Education and Timely Decision Support: Lessons from Junior Achievement.“ *The American Economic Review*. Online.

Centrum pro společenské otázky. 2021. „Proč je u nás 5 milionů exekucí?: 20 let historie dluhových pastí“. <https://www.pracevobci.cz/upload/studies/24/Jak-rostly-dluhy-FINAL.pdf>.

ČSSD, 2002. Volební program ČSSD pro volby 2002. Člověk na prvním místě – Volební program 2002.

Online. https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_2002.pdf.

ČSSD, 2006. Volební program ČSSD pro volby 2006. Jistoty a prosperita – Volební program ČSSD pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Online. <https://www.cssd.cz/data/files/volebni-program-2006.pdf>.

ČSSD, 2009. Volební program ČSSD pro volby 2009. PROGRAM pro volby do Poslanecké sněmovny ČR 2009. Online. https://www.cssd.cz/data/files/programova_brozura_el.verze-2009.pdf.

ČSSD, 2010. Velký volební program ČSSD pro volby 2010. Program změny a naděje – lepší budoucnost pro obyčejné lidi. Online. https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_velky2010.pdf.

ČSSD, 2013. Volební program ČSSD pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2013. Volební program ČSSD – Volby do Poslanecké sněmovny PČR 25. – 26. 10. 2013. Online. https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program.pdf.

ČSSD, 2017. Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017. Online. <https://www.cssd.cz/data/files/program210x210-seda.pdf>

CVVM. 2020. „Angažovanost občanů a zájem o politiku“. https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5177/f9/pd200326.pdf.

CVVM. 2021. „Česká veřejnost o fungování demokracie a nedemokratických alternativách politického systému“. https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5482/f9/pd211213.pdf.

Česká bankovní asociace. 2019. „Finanční gramotnost Čechů.“ 18. 09. 2019. Online. <https://cbaonline.cz/financni-gramotnostcechu-2019>

Dale, G. Fabry, A. 2018. „Neoliberalism in Eastern Europe and the Former Soviet Union“ in: The sage handbook of neoliberalism. SAGE Publications Ltd, <https://dx.doi.org/10.4135/9781526416001>

Dehdari, S. 2018. Economic Distress and Support for Far-Right Parties – Evidence from Sweden,” SSRN Electronic Journal.

Economics, London. 2012 "Study on means to protect consumers in financial difficulty: personal bankruptcy, datio in solutum of mortgages, and restrictions on debt collection abusive practices." Contract No. MARKT/2011/023 B 2.

European Values Study. 2017. Online. <https://europeanvaluesstudy.eu/>.

Exekutorská komora, 2023. „Základní statistické údaje. Statistiky Exekutorská komora České Republiky.“ Online. <https://statistiky.ekcr.info/statistiky>”.

Escalona, Fabien. Mathieu Vieira and Jean-Michel De Waele. 2013. *The Unfinished History of the*

Social Democratic Family 3-33. In: De Waele, Jean-Michel, Fabien Escalona, and Mathieu Vieira, eds.

2013. *The Palgrave handbook of social democracy in the European union*. Palgrave handbooks.

Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Fernandes, Daniel and Lynch, John G. and Netemeyer, Richard G., *Financial Literacy, Financial Education and Downstream Financial Behaviors*, January 6, 2014. Forthcoming in *Management Science*,

Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2333898>

Gajdoš, Adam. Novák, Karel. 2020. „Příběh jednoho dluhu“. 15. 5. <https://www.pracevobci.cz/clanek/pribeh-jednoho-dluhu>.

Giddens, A. 2003. *Důsledky modernity* (2. vyd.). Praha: Sociologické nakladatelství.

Gyöngyösi, G. and E. Verner. 2022. *Financial Crisis, Creditor-Debtor Conflict, and Populism*. *The Journal of Finance*, 0, 1–53.

Grossmann, Jakub. and Stepan Jurajda, 2023. "Voting under Debtor Distress," CERGE-EI Working Papers wp744, The Center for Economic Research and Graduate Education - Economics Institute, Prague.

Hábl, Radek. 2019. „Česko v exekuci.“ 28. 2. 2019. Online. https://www.youtube.com/watch?v=6D_IdqMtdVs

Hirt, S. A. 2012. *Iron curtains: Gates, suburbs and privatization of space in the post-socialist city* (Vol.

27). John Wiley & Sons.

Hloušek, Vít, and Lubomír Kopeček. 2018. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. [Brno]: [Masarykova univerzita. Středisko pro pomoc studentů se specifickými nároky].

<https://www.teiresias.muni.cz/knihovna/hlopolst.zip>.

Hůle, Daniel. 2021. 2021. „Exekuce a chudoba“. 26. 5. 2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=pQ2aBfx1fgA>.

Institut prevence a řešení předlužení. 2023. Data o osobních bankrotech. Online.

<https://www.institut-predluzeni.cz/mapy-a-statistiky/osobni-bankroty/>

Kitschelt, Herbert. 1994. *The transformation of european social democracy*. Cambridge studies in comparative politics. Cambridge: Cambridge University Press.

Lindner, A. F. Novokme T, T. Piketty and T. Zawisz. 2020. *A Political Conflict, Social Inequality, and*

Electoral Cleavages in the Czech Republic, Hungary, and Poland, 1990–2018 In: Gethin Amory, Clara

Martinez-Toledano, and Thomas Piketty (Eds), 2021, *Political Cleavages And Social Inequalities: A Study Of Fifty Democracies, 1948–2020*, Cambridge, Harvard University Press, 642 p.

Linek, Lukáš, Ondřej Císař, Ivan Petrušek, and Kateřina Vráblíková. 2017. *Občanství A Politická Participace V České republice*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON).

Lipset, S. M. 1981. *Political Man: The Social Bases of Politics*. 4th print. Baltimore: Johns Hopkins

University Press

Lupták, Lubomír. 2013. *Neoliberalismus a Marginalita: Studie Z českého Reálkapitalismu*. 1. vyd.

Brno: Doplněk.

- McLean, Iain. 1994. *Public choice: an introduction*. Oxford: Blackwell.
- Ministerstvo financí, 2016. „Měření finanční gramotnosti 2015: Kompletní výsledky.“ 28. 7. 2016. Online. <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financnigramotnosti/2015/mereni-urovne-financni-gramotnosti-2784>.
- Ministerstvo financí. 2020. “Prohlášení nebankovních poskytovatelů úvěrů o pomoci klientům po skončení úvěrového moratoria”. 16. 12. 2020. <https://www.mfcr.cz/cs/soukromysektor/spotrebitelske-uvery/aktuality/2020/prohlaseni-nebankovnich-poskytovatelu-uv-40307>.
- Median. 2018. Exekuce v Česku: Zkušenosti poloviny chudých Čechů a dopady exekucí: 1-64.
- Mughan, A., C. Bean, and I. McAllister. 2003. Economic globalization, job insecurity and the populist reaction,” *Electoral Studies*, 22, 617–633
- Návrh zákona o soudních exekut. - Důvodová zpráva: Sněmovní tisk 725/0,. 2000. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=725&ct1=0>.
- NMS. 2019. „Exekuce: Závěrečná zpráva z výzkumu.“ Praha. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/assets/pdf/jak-cesko-vnima-exekuce.pdf>.
- Norris, Pippa. 1997. Nomination: Second-order elections revisited. *European Journal of Political Research*, 31.
- Ošťádalová, Šárka. 2017. „Systémy a formy oddlužení v Evropě.“ Ekumenická akademie. Online. http://mapaexekuci.cz/wp-content/uploads/2017/04/Analyza_WEB.pdf.
- Perottino, Michel a Martin Polášek. 2013. *Czech Republic*. 416-434. In: De Waele, Jean-Michel, Fabien Escalona, and Mathieu Vieira, eds. 2013. *The Palgrave handbook of social democracy in the European union*. Palgrave handbooks. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Pogge, Thomas. 2008. „Uznávána i porušována mezinárodním právem: lidská práva globálních chudých“, in: Marek Hrubec, ed., *Sociální kritika v éře globalizace*. Praha, Filosofia

Pospěch, Pavel. 2021. *Neznámá Společnost: Pohledy Na Současné Česko*. První vydání. Brno: Host.

Prokop, Daniel. 2019. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Brno: Host.

Reif, Karlheinz; Schmitt, Hermann. 1980. "Nine Second-Order National Elections - A Conceptual Framework for the Analysis of European Election Results". *European Journal of Political Research*.

European Consortium for Political Research. 8: 3–44.

Ronald, R. 2008. *The ideology of home ownership: Homeowner societies and the role of housing*.

Springer.

Sedláčková, M. 2012. *Důvěra a demokracie: Přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevillova po transformaci v postkomunistických zemích* (Vyd. 1.). Praha: Sociologické nakladatelství.

Sněmovní tisk 71/0, Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://public.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0>.

Szénássy, Edit, Kateřina Kňapová a Tereza Dvořáková. 2017. „Jak zůstat člověkem v síti dluhů. Ekumenická akademie.” Online. <https://www.otevrenaspolecnost.cz/knihovna/5385-jak-zustatclovekem-v-siti-dluhu-kvalitativni-vyzkum>

Sztompka, P. 1999. *Trust: A sociological theory*. Cambridge: Cambridge University Press.

Šimáčková, Kateřina. 2011. “Nejnespravedlivější rozsudky”. 1. 6. 2011. Online: <https://jinepravo.blogspot.com/2011/06/nejnespravedlivejsi-rozsudky.html>.

Šimáčková, Kateřina. 2021. “Nejnespravedlivější rozsudky (9. 12. 2021): Právnická fakulta Masarykovy univerzity”. 9. 12. 2021. Online: <https://www.youtube.com/watch?v=OgiQNzumOpc>.

Šmatera, Václav. 2022. Postoje občanů ČR v exekuci ke státu a politice. Brno. Dostupné z: <https://is.muni.cz/auth/th/blpr4/> Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

Ther, Philipp, Charlotte Hughes-Kreutzmüller. Europe since 1989: A History. Princeton University Press, 2016. JSTOR, <https://doi.org/10.2307/j.ctt1wf4db8>. Accessed 16 May 2023.

Tocqueville, Alexis de, and Vladimír Jochmann. 2000. Demokracie V Americe. Vyd. 2., v nakladatelství Academia 1. Praha: Academia.

Trlifajová, L., & Hurrell, J. (2018). Work must pay: Does it? Precarious employment and employment motivation for low-income households. *Journal of European Social Policy*. Online First Publication.

Trlifajová, L., Fejfar J., & Pospíšil F. (2018). Práce jako finanční a existenční riziko. Praha: SPOT.

Wacquant, L. 2004. Pointers on Pierre Bourdieu and democratic politics. *Constellations*, 11(1), 3-15.

Zákon č. 120/2001 Sb., Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

Zákon č. 257/2016 Sb., zákon o spotřebitelském úvěru.

Zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).

Zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1. Hodnocení demokracie.

Tabulka č. 2. Možnost ovlivnit řešení problémů ve své obci či městě

Tabulka č. 3. Zisk ANO v roce 2021

Tabulka č. 4. Zisk A. Babiše v roce 2023

Tabulka č. 5. Zisk SOCDEM v roce 2021

Tabulka č. 6. Volební účast v roce 2021

Tabulka č. 7. Volební účast v roce 2023